

Reflectie-instrumenten

Kenniskaarten met wetenschappelijke info

Reflecteren over het talenbeleid

Reflecteren vanuit de MeMoQ Zelfevaluatie

Reflecteren vanuit cases en vignetten

Reflecteren vanuit videofragmenten

vbjk

Vernieuwing in de
Basisvoorzieningen
voor Jonge Kinderen

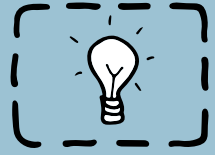
Deze *Reflectiewaaijer* kwam tot stand binnen het Pro_M-project, een project over meertaligheid in de basisvoorzieningen voor jonge kinderen. Meer info over dit project is terug te vinden via de VBJK-website:

www.reflectiewaaijer.vbjk.be

Deze publicatie werd gerealiseerd met steun van FWO.

©2022 VBJK

Uit deze publicatie mag geciteerd worden, met vermelding van de correcte bibliografische gegevens:
Hulpia, H. & Peleman, B. (2022). *Reflectiewaaijer Omgaan met meertaligheid in de kinderopvang (0-3 jaar). Tool voor ondersteuners*. VBJK. Gent.

Handleiding Kenniskaarten

Doelstellingen

- Kennis over meertaligheid uitbreiden.
- Reflecteren over omgaan met meertaligheid.
- Reflecteren over de invloed van wetenschappelijke kennis op het talenbeleid van de opvang.
- Discussiëren over eigen en gemeenschappelijke overtuigingen rond meertaligheid.

Middel

Begeleide reflectie op basis van stellingen over meertaligheid vanuit wetenschappelijke kennis.

Werkwijze

Op de voorkant van de kenniskaarten staat een stelling. Op de achterkant een beknopte theoretische uitleg, onderbouwd door recente wetenschappelijke kennis. De stellingen kunnen daarom beschouwd worden als 'een feit' of 'een mythe'. Maar het voornaamste blijft het voeren van een reflectiegesprek met de deelnemers aan het ondersteuningstraject en samen nadenken over wat deze kennis kan betekenen voor de opvang.

Je hoeft niet alle stellingen te bespreken. Je kan ervoor kiezen om een beperkt aantal kenniskaarten heel diepgaand te bespreken.

Soms is er overlap tussen de stellingen. Als ondersteuner kan je de kaartjes kiezen die het meest 'passend' zijn. Of je kan de keuze aan de kinderbegeleiders laten. Als ondersteuner kan je ook zelf reflectievragen toevoegen of de kinderbegeleiders stimuleren om zelf vragen te stellen. Tijdens het reflectiegesprek kan je ook refereren aan eigen ervaringen of discussies bij een vorige stelling.

Mogelijke methodieken

Je kan de kenniskaarten op verschillende manieren bespreken. Enkele voorbeelden:

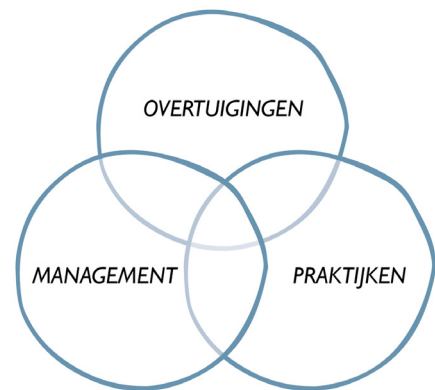
- Kies een aantal geschikte kenniskaarten. Je kan je keuze laten afhangen van de beschikbare tijd, de interesses of de reeds aanwezige kennis van de kinderbegeleiders.
- Of leg de kenniskaarten allemaal op tafel en laat de kinderbegeleiders een stelling kiezen die hen triggert.
- Laat per stelling de kinderbegeleiders een plek innemen in de ruimte: links in de ruimte iedereen die niet akkoord is en dus denkt dat het een mythe is, rechts iedereen die akkoord is en dus denkt dat het een feit is. Je kan opteren voor een dichotome keuze (enkel niet akkoord, akkoord) of een continuüm (van helemaal niet akkoord, over niet akkoord, naar

akkoord, tot helemaal akkoord).

- Verdeel de kinderbegeleiders in groepen en geef per groep 2 soorten gekleurde kaartjes die ze per stelling in de lucht steken na een 'zoemsessie' van een 2-tal minuten: rood = niet akkoord – mythe, groen = akkoord – feit.
- Gebruik de kenniskaarten in een spelvorm (bijvoorbeeld type ganzenbord, zoals het ALL INclusive-spel¹). Dit kan met enkel de kenniskaarten, of in combinatie met opdrachtkaartjes.

Bovenstaande methodieken zorgen ervoor dat je als ondersteuner de kinderbegeleiders kan verbinden en overtuigingen uitgewisseld kunnen worden (bijvoorbeeld *ik zie drie mensen die denken dat het een feit is, twee die denken dat het een mythe is, wissel onderling uit*). Laat de kinderbegeleiders zeker ook vertellen over eigen ervaringen, zowel persoonlijk als professioneel.

Als ondersteuner faciliteer je het gesprek en stimuleer je de discussie tussen de kinderbegeleiders. Je kan hierbij de drie componenten van een talenbeleid voor ogen houden en een bewuste keuze maken om bijvoorbeeld vanuit de component 'overtuigen' te vertrekken. Probeer dan in de reflectie ook te linken met de andere componenten.

Mogelijke reflectievragen

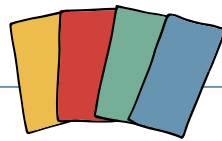
Hier volgen mogelijke reflectievragen om de discussies te stimuleren.

- Is deze stelling een feit of een mythe? Waarom denk je dat?
- Wat roept dit bij je op? Komt dit overeen met je eigen overtuiging?
- Kan je dit linken aan een situatie uit je eigen leven?
- Denk je aan bepaalde situaties waarbij deze kennis relevant zou zijn geweest? Wanneer zou je deze kennis kunnen gebruiken? Hoe zou je deze kennis gebruiken?
- Kan je deze stelling linken met de opvangvoorziening:
 - Naar de kinderen toe: herken je dit bij sommige kinderen?
 - Naar de ouders toe: herken je dit bij sommige ouders? Hebben ouders je hier al over aangesproken? Wat antwoordde je?
 - Naar de collega's / het team toe: wat is de mening van de verschillende collega's? Wat leeft bij de collega's?
- In hoeverre hou je hier al rekening mee in je opvangvoorziening?
- Hoe kan je hiermee omgaan in de opvangvoorziening?
- ...

¹ Zie <https://ap.lc/blZJB> en <https://ap.lc/Dul31>

Als ondersteuner kan je het wetenschappelijke inzicht toevoegen aan het reflectiegesprek. Dit staat beknopt weergegeven op de achterkant van de kenniskaarten.

Meer info

- de basisteksten: uitgangspunten en professioneel handelen;
- de extra info: het artikel 'Meertaligheid is een troef en geen hindernis' en het artikel 'Opvoeden tot meertalige kinderen: 7 gezinnen, 7 voorbeelden';
- de videofragmenten met wetenschappelijke kennis.

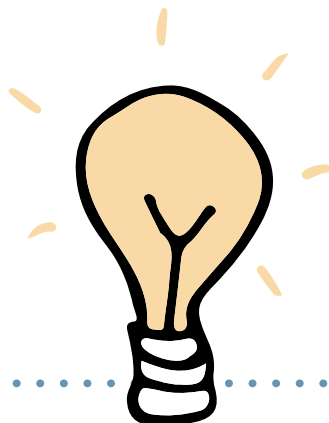
Na het reflectiegesprek kan je de kinderbegeleiders bepaalde zaken laten noteren:

- Wat is nieuw voor je?
- Wat wil je onthouden?
- Wat neem je mee voor je opvangvoorziening?
- ...

Focus	Stelling	Feit of mythe?
Definiëring van meertaligheid	Meertaligheid komt enkel in grote steden voor.	Mythe
	Je bent pas meertalig als je meer dan één taal vloeiend spreekt.	Mythe
	Meertalig opgroeien heeft voordelen.	Feit
Meertalig opvoeden	Wanneer kinderen van bij hun geboorte meerdere talen horen, zullen ze later vlot meerdere talen spreken.	Mythe
	Het is niet omdat een kind in een meertalige omgeving wordt opgevoed, dat het later sowieso al deze talen even vlot zal spreken.	Feit
	Meertalige ouders in Vlaanderen voeden hun kind het best op in de taal die ze het best beheersen, ook al is dat niet het Nederlands.	Feit
	In een meertalig gezin spreekt de ene ouder best steeds de ene taal met het kind en de andere ouder de andere taal.	Mythe
	Meertalige kinderen die in één zin woorden uit verschillende talen door elkaar gebruiken, zijn niet verward.	Feit
	Meertalige kinderen hebben een tragere taalontwikkeling dan eentalige kinderen.	Mythe
	Voor een baby is het moeilijker om twee talen tegelijk te verwerven dan één taal.	Mythe
Meertalig opvoeden in de opvang	Om jonge kinderen met een andere thuistaal Nederlands aan te leren, spreek je in de opvang best alleen Nederlands met hen.	Mythe
	Een kinderbegeleider die één van de aanwezige thuishalen van de gezinnen deelt, mag deze gebruiken in de opvang.	Feit
	Als een peuter een nieuwe taal leert in de opvang, bouwt hij verder op de kennis die hij heeft in andere talen.	Feit

FEIT OF MYTHE?

Om jonge kinderen met een andere thuistaal Nederlands aan te leren, spreek je in de opvang best alleen Nederlands met hen.

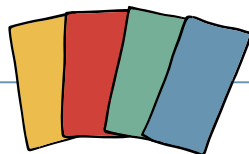
MYTHE

Aandacht voor Nederlands en aandacht voor thuistalen gaan hand in hand. Om op te groeien in onze samenleving is het noodzakelijk een goede Nederlandstalige basis te hebben. Maar dat betekent niet dat de thuistalen overboord gegooid moeten worden.

Het *Pedagogisch Raamwerk* stelt: "Steeds meer kinderen groeien op in meertalige omgevingen en hebben een of meer thuistalen die verschillen van de taal in de kinderopvang. Kinderen krijgen in de kinderopvang alle kansen om te spelen, te luisteren, te genieten van de verscheidenheid aan talen en uitdrukkingsvormen. Ze ervaren respect voor diverse thuistalen van kinderen en meertaligheid wordt gewaardeerd."

Aandacht voor de thuistalen van kinderen is niet alleen gunstig in functie van het leerproces van kinderen, het heeft ook een positieve invloed op het welbevinden, het zelfvertrouwen en de identiteitsvorming van het kind. Dat geldt zeker voor kinderen die opgroeien in gezinscontexten waar een andere thuistaal wordt gesproken. Je eerste ontwikkelde taal is immers de taal waarin je je het meest thuis voelt en die het nauwst verbonden is met je cultuur en familiale achtergrond.

In de opvang dient er dus een **positief klimaat** te worden gecreëerd ten aanzien van meertalige kinderen en het gebruik van thuistaal. Naast bijvoorbeeld toelaten dat kinderen woordjes uit hun thuistaal mogen gebruiken, kan de thuistaal van kinderen ook bewust ingezet worden om de betrokkenheid, het welbevinden en de ontwikkeling in verschillende talen van kinderen te ondersteunen. Uit onderzoek blijkt dat daar alleen maar **voordelen** aan verbonden zijn.

Meer info

Basistekst 'Uitgangspunten'

Filmpjes *Meertalig Opgroeien; Een meertalige mengelmoes in je hoofd?*;

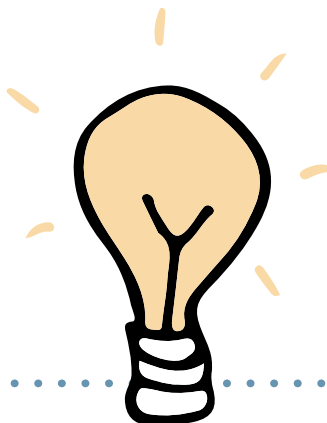
Extra info 'Meertalig Opvoeden: 7 gezinnen, 7 voorbeelden';

dvd *Het Verhaal van Taal*;

Extra: in de Brusselse beleidsnota (2019-2024) wordt meertaligheid zelfs gestimuleerd.

FEIT OF MYTHE?

Een kinderbegeleider
die één van de
aanwezige thuishalen
van de gezinnen deelt,
mag deze gebruiken in
de opvang.

FEIT

De meertalige realiteit in de samenleving maakt dat de thuissituaties van de kinderen die naar de opvang komen heel erg variëren. Heel wat gezinnen zijn uitsluitend Nederlandstalig, maar in veel gezinnen wordt naast het Nederlands ook één of meerdere andere talen gesproken. En in sommige gezinnen komt de Nederlandse taal helemaal niet voor. Hoewel dit niet altijd bewuste keuzes zijn van ouders, heeft dit natuurlijk een invloed op de aanwezige talige diversiteit in de opvang.

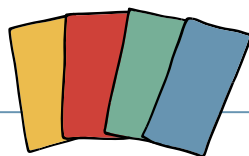
Als een kinderbegeleider één van de thuishalen van de gezinnen kent of deelt, heeft dat alleen maar voordelen. Zo voelen meertalige gezinnen zich gemakkelijker **(h)erkend** wanneer de kinderbegeleiders af en toe iets in de thuistaal verduidelijken. Ook zijn ouders die het Nederlands niet machtig zijn dan **beter geïnformeerd** en meer betrokken. Naar kinderen toe kan het gebruik van thuistaal bevorderlijk zijn voor het welbevinden en de betrokkenheid van het kind in de dagelijkse routine.

Een kinderbegeleider die de thuistaal van het kind bewust inzet als pedagogische strategie doet aan *translanguaging*. Zij/hij gebruikt dan het Nederlands in combinatie met de thuistaal om het welbevinden, de betrokkenheid en de taalontwikkeling in verschillende talen te ondersteunen. Uit onderzoek blijkt dat deze strategie geen nadelen heeft voor de taalontwikkeling in het Nederlands, zolang er ook een kwalitatief taalaanbod is in het Nederlands met **geïndividualiseerde en rijke interacties**.

Aandacht voor Nederlands en aandacht voor thuishalen gaan hand in hand.

Ook meertalige ouders zelf spelen een belangrijke rol in het binnenbrengen van de thuishalen in de opvang. Ze zijn immers de eerste partner in het vormgeven aan de meertalige opvoeding van het kind. Daarom dient er met hen verkend te worden hoe ze omgaan met verschillende talen binnen het gezin en wat hun vragen en verwachtingen zijn ten aanzien van de meertaligheid van het kind. Daarnaast kunnen zij ook betrokken worden bij allerlei talige activiteiten zoals voorlezen, uitstappen, knutsel- en spelactiviteiten ... om de meertalige diversiteit zichtbaar een plek te geven binnen de opvang.

SAMEN... *Translanguaging* kan je niet alleen doen. Professioneel handelen ten aanzien van meertaligheid vertrekt altijd vanuit een doorleefd en **gedeeld talenbeleid ten aanzien van kinderen, ouders en collega's**.

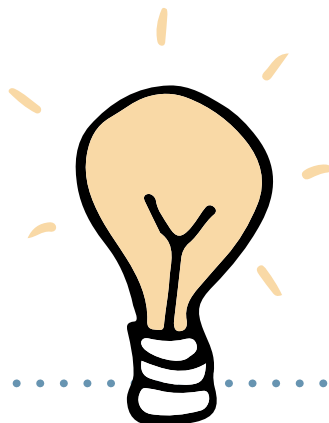

Meer info

Basistekst 'Uitgangspunten'; Filmpjes *Meertalig Opgroeien*; *Een meertalige mengelmoes in je hoofd?*; Extra info 'Meertalig Opvoeden: 7 gezinnen, 7 voorbeelden'; dvd *Het Verhaal van Taal*; Extra: in de Brusselse beleidsnota (2019-2024) wordt meertaligheid zelfs gestimuleerd.

FEIT OF MYTHER?

Als een peuter een nieuwe taal leert in de opvang, bouwt hij verder op de kennis die hij heeft in andere talen.

FEIT

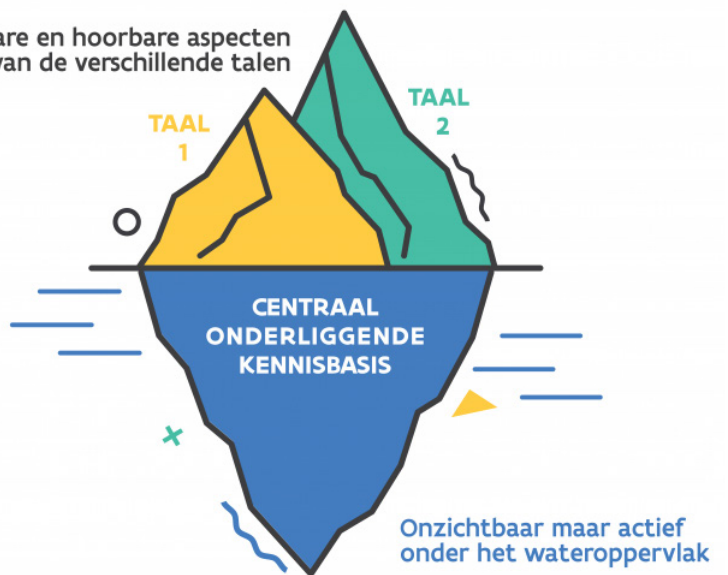
Het aanleren van een nieuwe taal bouwt verder op de fundamenteën van de 1^e taal die je hebt geleerd. Door onbewuste ervaringen met taalregels in de 1^e taal, kan je sneller een 2^e taal aanleren. De input van de talen die je leert, komt immers terecht in een **gemeenschappelijk 'kennisreservoir'** waaruit je kan putten. Dat geldt zowel voor kinderen die van bij de geboorte simultaan met 2 of meer talen opgroeien, als voor kinderen die pas later een 2^e, nieuwe, taal aanleren.

Hoewel zij voor elke taal een 'taalsysteem' in hun hoofd hebben, zijn die taalsystemen niet volledig van elkaar gescheiden. Ze overlappen elkaar en laten het kind toe om te putten uit het gemeenschappelijke kennisreservoir.

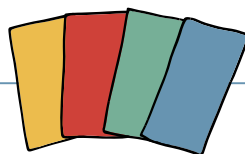
Voor kinderen die op jonge leeftijd een 2^e taal aanleren geldt dat hoe sterker de 1^e taal is, hoe gemakkelijker zij de 2^e taal zullen leren.

Dit vormt een belangrijke motivatie om de thuistaal toe te laten in de kinderopvang en ouders te ondersteunen een kwaliteitsvol taalaanbod te geven in de thuistaal. Het zorgt voor een opstap om tot leren te komen, omdat kinderen gebruik kunnen maken van een grotere hoeveelheid onderliggende kennis.

Zichtbare en hoorbare aspecten van de verschillende talen

Cummins' (1986) ijsbergmodel (<https://www.brusselvoltaal.be>)

Meer info

Basistekst 'Uitgangspunten'

Filmpjes *Meertalig opvoeden*;

Een meertalige mengelmoes in je hoofd?